

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 października 2018 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie sygn. akt X U 54/18 z odwołania H. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

I Oddział w Ł. z dnia 18 grudnia 2017 roku znak (...) - (...)

1. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwolnił H. P. od obowiązku zwrotu pobranego świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 października 2017r. do 31 października 2017r. w kwocie 1 923,24 zł

2. umorzył postępowanie w pozostałym zakresie;

przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi na rzecz radcy prawnego P. M. kwotę 110,70 zł, zawierającą podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

H. P. podlegała ubezpieczeniom społecznym u płatnika składek (...) w okresie od 1 kwietnia 2010 r. do 31 października 2017 r.

W okresie od 15 sierpnia 2017 r. do 12 grudnia 2017 r. H. P. miała przyznane prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. Ostatnim okresem, za który wnioskodawczyni otrzymała świadczenie rehabilitacyjne był październik 2017 r.

Pismem z dnia 26 października 2017 r. ubezpieczona poinformowała ZUS, iż od 31 października 2017 r. rezygnuje ze świadczenia rehabilitacyjnego związku z rozwiązaniem umowy o pracę i złożeniem wniosku o emeryturę. W związku z tym decyzją z dnia 7 listopada 2017 r. ZUS przyznał H. P. prawo do emerytury od dnia 1 października 2017 r.

W związku z przyznaniem wnioskodawczyni prawa do emerytury od dnia 1 października 2017 r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję.

H. P. złożyła do Sądu Okręgowego w Łodzi odwołanie od decyzji ZUS z dnia 7 listopada 2017 r. wskazując, iż do dnia 31 października 2017 r. była pracownikiem (...), dlatego jej zdaniem błędnym było przyznanie jej prawa do emerytury od dnia 1 października 2017r.

Na rozprawie w dniu 25 maja 2018 r. przed Sądem Okręgowym w Łodzi H. P. cofnęła odwołanie, na co pełnomocnik organu rentowego wyraził zgodę.

W związku z cofnięciem odwołania w sprawie VIII U 284/18 Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 25 maja 2018 r. umorzył postępowanie w swojej sprawie.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że odwołanie H. P. zasługuje na uwzględnienie w zakresie roszczenia dotyczącego zwolnienia jej z obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego w kwocie 1 923,24 zł za okres od 1 do 31 października 2017 r.

Sąd wskazał, że w zaskarżonej decyzji organ rentowy zobowiązał H. P. do zwrotu świadczenia rehabilitacyjnego za okres od dnia 1 października 2017 r. do dnia 31 października 2017 r. wskazując, iż było to świadczenie pobrane nienależnie. Odmówił również wnioskodawczyni prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od

1 października 2017 r. do 12 grudnia 2017r.

Sąd Rejonowy wskazał, iż zgodnie z art. 18 ust. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 1368) świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego oraz do urlopu dla poratowania zdrowia, udzielonego na podstawie odrębnych przepisów.

Osobą uprawnioną do emerytury w rozumieniu art. 18 ust. 7 ustawy o świadczeniach pieniężnych ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jest osoba, która spełnia wszystkie przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia i której prawo do emerytury zostało ustalone decyzją organu rentowego, nawet, jeżeli prawo to uległo zawieszeniu

z powodu kontynuowania zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy bez rozwiązywania stosunku pracy (wyrok SN z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie I UK 41/10 LEX 1086867; wyrok SN z dnia 28 kwietnia 2016 roku w sprawie I UK 261/15, LEX 2057612).

Art. 18 ust. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 372, 960, 1265, 1579, 2020 oraz z 2017 r. poz. 396) w zakresie, w jakim uniemożliwia przyznanie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego ubezpieczonemu mającemu ustalone decyzją organu rentowego prawo do emerytury, której wypłata została zawieszona z powodu kontynuowania zatrudnienia, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (wyrok TK z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie P 34/15, LEX 2274962).

W związku z powyższym Sąd wskazał, iż od dnia przyznania prawa do emerytury wnioskodawczyni nie przysługiwało prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. Organ rentowy poinformował o takiej okoliczności H. P. w decyzji z dnia 19 lipca 2017 r. przyznającej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. Stanowczo jednak należy podkreślić, iż na chwilę wydania powołanej decyzji wnioskodawczyni nie miała jeszcze przyznanego prawa do emerytury.

W związku z przyznaniem od dnia 1 października 2017 r. prawa do emerytury (decyzją z dnia 7 listopada 2017r.) w dniu 18 grudnia 2017 r. organ rentowy wydał decyzję, w której stwierdził, iż H. P. nie miała prawa do świadczenia rehabilitacyjnego od dnia 1 października 2017 r. do dnia 12 grudnia 2017 r. oraz została zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 października 2017 r. do 31 października 2017 r.

Sąd wskazał, że podstawę prawną żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia stanowi art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778).

Na mocy ust 1 powołanego przepisu osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

W ust. 2 wskazano, jakie świadczenie jest świadczeniem nienależnym:

1. świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty w całości lub części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
2. świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Powołane przepisy wskazują, iż obowiązek zwrotu świadczenia przez osobę, która pobrała nienależne świadczenie wynika ze świadomości (złej wiary) osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania tego świadczenia w całości lub części od początku albo w następstwie później występujących zdarzeń. Obowiązek zwrotu świadczenia obciąża więc tylko tego kto przyjął świadczenie w złej wierze, mając świadomość jego nienależności. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach dotyczących braku prawa do pobierania świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1) jak i osoba, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenie (art. 84 ust. 2 pkt 2).

Świadomość nienależności świadczenia może mieć źródło w pouczeniu udzielonym przez organ rentowy, co do okoliczności powodujących konieczność zwrotu świadczenia bądź też może wynikać z zawinionego działania osoby, która spowodowała wypłatę świadczeń. Pouczenie osoby pobierającej świadczenie o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczenia albo wstrzymania wypłaty świadczenia w całości lub części ma doniosły charakter z uwagi na fakt, iż przesądza o świadomości ubezpieczonego pobrania świadczenia bez podstawy prawnej. Powinno ono zawierać informację o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczenia lub wstrzymanie jego wypłaty w całości lub części oraz zobowiązanie powiadomienia organu rentowego o zajściu w/w okoliczności. Obowiązek udzielenia pouczenia obciąża organ rentowy, który w przypadku sporu zobowiązany jest do wykazania skutecznego doręczenia prawidłowego pouczenia adresatowi. W świetle brzmienia art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pouczenie jest elementem konstrukcyjnym pojęcia nienależnego świadczenia. Brak pouczenia natomiast sprawia, iż nie jest możliwe żądanie zwrotu wypłaconego świadczenia. Obowiązek pouczenia organ rentowy realizuje na różne sposoby, wśród których najbardziej rozpowszechnioną formę stanowi zamieszczenie szczegółowych pouczeń na drukach wniosków o świadczenia, bądź decyzji organu rentowego, w szczególności przyznających prawo do świadczenia. Zapoznanie się z właściwym, co do treści i formy pouczenia jest obowiązkiem świadczeniobiorcy.

Wskazać należy jednak na stanowisko judykatury, w którym przyjmuje się, że pouczenie nie może być abstrakcyjne i niekonkretne. Musi się odnosić do pobieranego przez uprawnionego świadczenia (wyrok SA w Lublinie z dnia 14 stycznia 2016 r. w sprawie III AUa 942/15, Legalis 1399304). Za należyte pouczenie można uznać tylko takie, które jest wyczerpujące i wyraźne.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni została pouczona o tym, iż świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje, kiedy osoba ma ustalone prawo do emerytury. Powyższe znalazło się jednak w decyzji o przyznaniu wnioskodawczyni prawa do świadczenia rehabilitacyjnego. Słusznie, zatem H. P. przyjęła, iż skoro organ rentowy przyznał jej świadczenie rehabilitacyjne, to było ono świadczeniem należnym. Nadto w momencie przyznania świadczenia rehabilitacyjnego wnioskodawczyni nie miała jeszcze przyznanej emerytury, a składając wniosek o nią przyznała, iż pobiera świadczenie rehabilitacyjne. Słusznie, zatem ubezpieczona przyjęła, iż skoro w takim stanie faktycznym organ rentowy przyznał jej świadczenie rehabilitacyjne, to było ono świadczeniem należnym. W aktach organu rentowego brak jest dokumentu, udostępnionego wnioskodawczyni, zawierającego pouczenie, z którego wynikałoby, kiedy i w jakich okolicznościach odnoszących się do tego konkretnego stanu faktycznego następuje zwrot nienależnie pobranych świadczeń.

Kolejnym przepisem definiującym świadczenie nienależne jest art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej, który stanowi, iż jest to świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W prawie ubezpieczeń społecznych, w którym pojęcie nienależnego świadczenia obejmuje delikt wyłudzenia świadczeń, obowiązek ich zwrotu – ograniczony do wypadków, w których wzbogacony przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się ono nie należy - dotyczy osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej. (...) wiąże się zawsze z pierwotną wadliwością rozstrzygnięć organu rentowego lub odwoławczego, z etapem ustalania prawa do świadczeń, a jego istotną cechą konstrukcyjną, odróżniającą od innych uchybień organów rentowych lub

odwoławczych jest istnienie fałszywego wyobrażenia organu o stanie uprawnień wnioskodawcy, wywołanego na skutek świadomego zachowania osoby pobierającej świadczenie (wyrok SN z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie II UK 699/15, LEX 2255424).

Orzecznictwu znane są konkretne przykłady świadomego sprowadzenia w błąd organu ubezpieczeń społecznych – to przede wszystkim działanie ubezpieczonego polegające m.in. na przedłożeniu w organie rentowym dokumentu mającego istotne znaczenie dla uzyskania świadczenia zawierającego nieprawdziwe informacje, podaniu we wniosku o emeryturę nieprawdziwej informacji, że wnioskodawca nie pobiera innych świadczeń, posłużeniu się oświadczeniami świadków ze świadomością, że nie są prawdziwe, a także złożeniu wniosku przez osobę nie będącą pracownikiem o wcześniejszą emeryturę przysługującą tylko pracownikom (wyrok SO w Łodzi z dnia 10 listopada 2017 r. w sprawie VIII Ua 45/17 wraz z powołanym w nim orzeczeniem, LEX 2477653).

W zakresie przesłanek z art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej wskazać należy, iż okoliczności ujęte w powołanym przepisie muszą być wykazane w sposób nie budzący wątpliwości. Ciężar udowodnienia tego faktu spoczywa na ZUS, w myśl art. 6 k.c.

Dowód istnienia przesłanek żądania zwrotu świadczenia nienależnego obciąża organ wypłacający świadczenia. Zastosowanie art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy wymaga udowodnienia, że świadczenie zostało przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (wyrok SN z dnia 10 czerwca 2008 r. w sprawie I UK 376/07, OSNP 2009 nr21-22, poz. 295).

Sąd Rejonowy uznał, że w sprawie nie doszło do spełnienia przesłanek wynikających z art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej. Tym bardziej wskazać należy, że ZUS miał od samej H. P. wiedzę, iż w chwili składania wniosku emerytalnego pobierała ona świadczenie rehabilitacyjne. Wnioskodawczynie, jako osoba nie posiadająca specjalistycznej wiedzy w zakresie ubezpieczeń społecznych polegała na wiedzy, doświadczeniu i zaangażowaniu pracowników organu rentowego. H. P. wykazała w składanym wniosku wszelkie istotne dla sprawy okoliczności licząc, iż organ rentowy weźmie je pod uwagę i ukształtuje sytuację ubezpieczonej w sposób zgodny z przepisami. Bezspornym w niniejszym postępowaniu było to, że wypłata świadczenia emerytalnego była zawieszona do dnia 1 listopada 2017 r. (mimo, że prawo do emerytury przyznano zgodnie z obowiązującymi przepisami od dnia 1 października 2017 r.) z racji na to, iż w październiku 2017 r. trwał jeszcze stosunek pracy H. P.. Jednocześnie z chwilą doręczenia przez ubezpieczonego świadectwa pracy organu rentowego podjęto wypłatę emerytury – od dnia 1 października 2017 r. Zatem w spornym okresie wnioskodawczynie otrzymała tylko jedno świadczenie, jako że nie otrzymała świadczenia rehabilitacyjnego za miesiąc listopad 2017r.

Podsumowując powyższe okoliczności Sąd Rejonowy wskazał, że żądane organu rentowego świadczenie nie stanowi świadczenia nienależnego w rozumieniu wskazanego w art. 84 ustawy systemowej.

Wobec niewykazania przez organ rentowy spełnienia przesłanek uprawniających do żądania zwrotu świadczenia Sąd Rejonowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwolnił H. P. od obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego za okres od dnia 1 do 31 października 2017 r. w kwocie 1 923,24 zł.

Jednocześnie, w związku z cofnięciem odwołania odnośnie samego prawa do świadczenia rehabilitacyjnego, na co pełnomocnik ZUS wyraził zgodę, na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy umorzył postępowanie w pozostałym zakresie.

Sąd o kosztach orzekł na podstawie § 15 ust. 2 w zw. Z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715 z późn. zm.).

Od powyższego wyroku apelację wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych zarzucając naruszenie prawa materialnego w szczególności art. 84 ust. 2 pkt.1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ustalenie, że H. P. nie ma obowiązku zwrotu pobranego świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 października 2017 r. do 31 października 2017 r. w kwocie 1923,24 zł.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie pouczenie zostało zawarte na druku wniosku o świadczenie rehabilitacyjne, a dowodem zapoznania się z nim przez wnioskodawczynię jest jej własnoręczny podpis złożony w dacie

8 czerwca 2017 r., a zatem na długo przed złożeniem wniosku i nabyciem prawa do emerytury. Tym samym organ rentowy uznał, że wypełnione zostało zadanie pouczenia, jakim jest poinformowanie ubezpieczonego o okolicznościach mających wpływ na prawo do świadczeń w celu zapobieżeniu pobieraniu świadczeń nienależnych w przyszłości. Zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego bez znaczenia pozostaje okoliczność, że w chwili zapoznawania się z pouczeniem wnioskodawczyni nie miała jeszcze przyznanego prawa do emerytury, organ pouczył wnioskodawczynię na przyszłość, na wypadek złożenia wniosku

o emeryturę. Nabycie prawa do emerytury jest okolicznością, która powoduje ustanie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego, o czym ubezpieczona powiadomiła organ rentowy w dniu 26 października 2017 r., już po pobraniu świadczenia rehabilitacyjnego za miesiąc październik 2017 r. mimo, że posiadała wiedzę, iż nabycie prawa do emerytury wykluczy możliwość pobierania świadczenia rehabilitacyjnego. Organ rentowy w datach wypłaty świadczenia rehabilitacyjnego, w tym świadczenia rehabilitacyjnego za miesiąc październik 2017 r. aż do daty 26 października 2017 r. nie posiadał wiedzy czy i kiedy wnioskodawczyni wystąpi z wnioskiem o emeryturę.

O. rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części lub o uchylenie wyroku w części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Ubezpieczona wniosła odpowiedź na apelację, w której wnosi o oddalenie apelacji i zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 159 ze zm.) świadczenie rehabilitacyjne przysługuje osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym i ubezpieczeniem wypadkowym (z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej). Przysługuje ono po wykorzystaniu okresu zasiłkowego (182 dni, a w razie zachorowania na gruźlicę – 270 dni), jeżeli ubezpieczony jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja rokują odzyskanie zdolności do pracy. Ma ono umożliwić osobie chorej niezdolnej do pracy kontynuowanie leczenia lub rehabilitacji w sytuacji, gdy okres zasiłku chorobowego jest zbyt krótki do odzyskania pełnej zdolności do aktywności zawodowej, a lekarz orzecznik ZUS stwierdzi, że dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokują odzyskanie tej zdolności.

Jednocześnie zgodnie z art. 18 ust. 7 w/w ustawy świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego oraz do urlopu dla poratowania zdrowia, udzielonego na podstawie odrębnych przepisów.

Zgodnie z powyższym wykluczonym jest jednocześnie pobieranie emerytury i świadczenia rehabilitacyjnego. Przy czym osobą uprawnioną do emerytury w rozumieniu art. 18 ust. 7 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jest osoba, która spełnia wszystkie przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia i której prawo do emerytury zostało ustalone decyzją organu rentowego, nawet jeśli uległo ono zawieszeniu z powodu kontynuowania zatrudnienia (wyrok SN z dnia 24 sierpnia 2010 r. w sprawie II UK 41/10, Legalis 315900).

Zgodnie z art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Świadczenie nienależnie pobrane jest świadczeniem, którego wypłata nie powinna w ogóle nastąpić na rzecz ubezpieczonego (z uwagi na okoliczność, że prawo do tego świadczenia albo ustało, albo w ogóle nie powstało), a mimo to nastąpiła.

W myśl art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył prawa wnioskodawczyni do świadczenia rehabilitacyjnego od dnia 1 października 2017 r. do dnia 12 grudnia 2017 r. jak również zobowiązania ubezpieczonej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia

1 października 2017 r. do dnia 31 października 2017 r. Bezspornym w niniejszej sprawie jest, że organ wypłacił ubezpieczonej świadczenie rehabilitacyjne za okres do 31 października 2017 r. natomiast decyzją z 7 listopada 2017 r. ustalającą prawo wnioskodawczyni do emerytury z dniem 1 października 2017 r. organ rentowy wydał mając pełną świadomość przysługujących jej praw do świadczeń w związku z chorobą.

Jak wcześniej wskazano niemożliwym jest jednocześnie pobieranie świadczenia rehabilitacyjnego i świadczenia emerytalnego. Sytuację taką wprost wyłącza ustawa zasiłkowa w art. 18 ust. 7. Jednakże należy podkreślić, że sam fakt pozbawienia ubezpieczonej prawa do świadczenia rehabilitacyjnego nie powoduje powstania obowiązku jego zwrotu. O tym, kiedy takie świadczenie podlega zwrotowi stanowi art. 84 ust 1 i 2 ustawy systemowej. Podstawowym warunkiem uznania, iż wypłacone świadczenie podlega zwrotowi, zgodnie z w/w przepisem jest brak prawa do świadczenia oraz posiadanie świadomości tego faktu przez osobę przyjmującą świadczenie w związku ze stosownym pouczeniem. (wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r, w sprawie I UK 174/09, LEX 585709, wyrok SA Szczecin z dnia 06 grudnia 2012 r. w sprawie III AUa 548/12 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 02 grudnia 2009 r. w sprawie I UK 174/09). Nienależnie pobrane świadczenie jest także wówczas, gdy zostało wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenie (wyrok SA w Rzeszowie

25 lutego 2015 r. w sprawie III AUa 855/14, LEX 1665127). W związku z powyższym zdaniem Sądu Okręgowego warunkiem zwrotu świadczeń nienależnie pobranych jest nie tylko ustalenie braku podstawy prawnej wypłaty tego

świadczenia, ale również stwierdzenie winy po stronie osoby na rzecz której zostało wypłacone świadczenie tj. świadomości tej osoby o tym, że dane świadczenie jej się nie należy, bądź też świadomego prowadzenia w błąd organu rentowego o okolicznościach warunkujących przyznanie prawa do świadczenia.

Wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji w niniejszej sprawie przesłanki z art. 84 ust. 1 i 2 ustawy systemowej nie zostały spełnione. Wnioskodawczyni nie wprowadziła organu rentowego w błąd, wraz z wnioskiem o świadczenie emerytalne poinformowała, że do 12 grudnia 2017 r. ma ustalone prawo do świadczenia rehabilitacyjnego. Ponadto należy zwrócić uwagę na to, że wnioskodawczyni pismem z dnia 26 października 2017 r. poinformowała ZUS o tym, że od dnia 31 października 2017 r. rezygnuje ze świadczenia rehabilitacyjnego w związku z rozwiązaniem umowy o pracę i złożeniem wniosku o emeryturę.

Wprawdzie w treści druku wniosku o świadczenie rehabilitacyjne, który ubezpieczona podpisała 8 czerwca 2017r. oraz w decyzji z dnia 19 lipca 2017 r. przyznającej prawo do tego świadczenia, organ rentowy wprost pouczył powódkę, iż świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury. Niemniej jednak w chwili zapoznawania się

z pouczeniem wnioskodawczyni nie miała jeszcze przyznanego prawa do emerytury, wobec tego w tym momencie przyznane jej świadczenia miały charakter należny. Wskazać należy, że pouczenie powinno być konkretne nie abstrakcyjne i odnosić się do konkretnej sprawy.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni włożyła wniosek o emeryturę w październiku 2017 r., czyli de facto w miesiącu, kiedy pobierała jeszcze świadczenie. Nie można uznać, że wnioskodawczyni winna mieć świadomość, iż w przypadku przyznania emerytury pobrane świadczenie rehabilitacyjne będzie podlegać zwrotowi, jako nienależne, gdyż pouczenie z decyzji z dnia 19 lipca 2017 r. winno wywrzeć skutek na przyszłość, na wypadek złożenia wniosku o emeryturę. Wnioskodawczyni pobierając świadczenie była pouczona o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczeń i braku prawa do ich pobierania, wiedziała też, iż prawo do emerytury wyłącza uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego. Wskazać jednak należy, że wnioskodawczyni składając wniosek

o emeryturę w październiku 2017 r. ubiegała się o przyznanie jej tego świadczenia z dniem 1 listopada 2017 r. Powyższe żądanie niewątpliwie nie odpowiadało przepisom prawa – emeryturę zgodnie z art. 100 ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do świadczenia emerytalnego powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, z zastrzeżeniem ust. 2. Ponadto znamienne jest, iż organ rentowy przyznaje prawo do emerytury od pierwszego dnia miesiąca, w którym został złożony wniosek o emeryturę. Niemniej jednak wnioskodawczyni wobec złożenia wniosku tej treści nie została odpowiednio pouczona w przedmiocie okresu za który przysługują uprawnienia emerytalne – czego organ rentowy postępowaniu sądowym nie kwestionuje. Organ rentowy rozpoznając konkretną sprawę nie jest zwolniony z dokładnego zbadania okoliczności sprawy

i dokładnego przeanalizowania składanej do niego dokumentacji (wyrok SA w Krakowie z dnia 16 stycznia 2014 r., w sprawie III AUa 883/13, LEX 1425424). Wobec tego składając wniosek o emeryturę wnioskodawczyni mogła zakładać, iż jego wypłata nastąpi dopiero od wnioskowanego przez nią terminu. Wobec czego dnia 26 października 2017 r. pismem skierowanym do ZUS oświadczyła, że rezygnuje z pobieranego świadczenia rehabilitacyjnego. W konsekwencji w chwili wypłaty świadczenia rehabilitacyjnego w październiku 2017 r. u wnioskodawczyni nie występowała świadomość co do ewentualnego braku prawa do poboru tego świadczenia. Z tych też względów żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego wbrew stanowisku organu rentowego uznać należy za nieuprawnione.

Orzeczenie Sądu I instancji w pełni zatem odpowiada prawu.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

O kosztach zastępstwa procesowego za II instancję orzeczono na podstawie art. 98 kpc w związku z § 16 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 15 ust. 2 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1715 z późn. zm.).

M.P.